

Disputatio medica inauguralis de melancholia

<https://hdl.handle.net/1874/341839>

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
MELANCHOLIA,

QUAM
PRÆSIDE DEO TER OPT. MAX.
Ex auctoritate Magnifici Rectoris,
D. HERMANNI WITSII,

S. S. Theol. Doctoris, ejusdemque in Inclita Academia Ultrajectina
Professoris Ordinarii, & Ecclesiæ ibidem Pastoris facundissimi,

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici Consensu, & Alma
Facultatis MEDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS

Summisque in *MEDICINA* Honoribus, ac Privilegiis
ritè, ac legitime consequendis,

Eruditorum examini subjicit

HENRICUS BORREBAGH, Hag. Bat.

Ad diem 14. Junii, loco horisque solitis.

ULTRAJECTI,

Ex Officinâ **FRANCISCI HALMA**, Academiæ
Typographi, cl^o Ioc Lxxxvi.

V I R O R E V E R E N D O

A D O L P H O
B O R R E B A G H ,

rei veredariæ apud Hag. Bat. præfecto
parenti charissimo , filiali amore , sum-
maque animi reverentia semper prose-
quendo , venerando , colendo.

N E C N O N

Celeberrimis V I R I S

D. J A C O B O V A L L A N ,
M. D. in celeberrima Ultrajectina Aca-
demia , Med. pract. & institut. Professori
ordinario , dignissimo , semper colendo.

D. J O H A N N I M U N N I C K S ,
Med. Doct. in illustri Trajectinorum
Athenæo Anatomes ac Botanices Pro-
fessori Ordinario accuratissimo , Rep.
Ultr. Poliatro , experientissimo , Promo-
toris perpetuo cultu honorando.

D. JO-

D. JOHANNI LEUSDEN,
L.A.M. Phil. Doctori, Linguarum orient-
tialium in illustri hac Academia Professore
Ordinario, peritissimo.

D. GERARDO de VRIES,
Phil. Doctore, ejusdemque Facultatis in
celeberrima hac Academia Professore Or-
dinario, acutissimo.

D. JOHANNI LUYTS,
Philos. Doct. in inclyta Academia quæ
Trajecti ad Rhenum est Professore Or-
dinario, clarissimo: omnibus & singulis
præceptoribus meis dilectissimis, de me
& studiis meis optime meritis, semper
Reverendis.

U T E T

D. JOHANNI HENRICO MONTANO, J.U.D.,
Amico summo amantissimo.

D. ISACO à WINGERDE,
Theologiæ Studiofo subtilissimo amico devinctissi-
mo.

Hanc Disputationem Inauguralem in observantia signum

Offert & dedicat

HENRICUS BORREBAGH, AUCTOR.

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

MELANCHOLIA.

THESIS I.

Melancholiæ nomen apud Veteres non ita morbi, quam humoris nomenclaturam esse, constare videtur: præsertim quum humor ater, terrenus, sæculentus, Melancholia, seu atra bilis vulgo vocatur, ex verbis Græcis μέλαινα nigra & χολή bilis.

II.

Inter plurimas vero ab Authoribus traditas Melancholiæ definitiones, nobis sequens præcipue arridet; quod sit *delirium, sine imaginationis & ratiocinationis depravatio, sine febre, furore & Audacia: plerumque cum metu & tristitia conjuncta*: hinc ab aliis delirii speciebus distinguitur, ut a mania, quatenus est sine furore & audacia: a phrenitide autem, quatenus est sine febre.

III. Hac

I I I.

Hac definitione sequitur, Melancholiam cerebri & cordis affectionem complicatam esse : nam quod Melancholici dilirent, hoc à cerebri, spirituumque animalium in eo degentium vitio, ac inordinatione procedit : quod autem tristes & meticulosi evadant, hoc cordis passioni merito attribuitur. Porro hujus morbi differentia petuntur vel *a delirii forma*, vel *a materia situ*.

I V.

A delirii forma ingens est Melancholicorum diversitas, nihilque tam absurdum sanis occurrere potest, quod non Melancholici sibi imaginantur, & verissimum esse pertinacissime credunt : sic alii mundum ruiturum, terram vitream serpentum plenam, cubicula cuniculis, vel leporibus referta, se esse umbras, testas, gallos, capite privatos, homicidiorum aliorumque facinorum reos, fortuna omni exutos, Iroque pauperiores, vel nasum sibi in terram usque porrectum dependere, caput passeribus, ventrem ranis bubonibusque scatere credebant. Alii cum essent cogitationibus intenti, de butyro, vitro, & frumento se butyraceos, vitreos, & frumentaceos esse tam firmiter crediderunt, ut ad ignem, alios homines, & gallinas, tanquam si ab illis essent perdendi, propius accedere non auderent : Alii se Reges, Principes, ceram igne liquabilem, canes, feles esse putabant : alii se mortuos, nec quicquam edendum aut bibendum esse, imaginabantur : quidam mingere non audebant, ne diluvium inde oriretur : quidam se lupos esse credebant, eorumque mores, & speciem latratu aut ululatu imitabantur : alii se vita defunctos esse putarunt, sepulchro statim inferri postulantes : aliique alia absurda sibi imaginabantur, qualis enim olim cujusque intenta cogitatio fuit, aut qualis vitæ conditio, talis sese plerumque representat Melancholica deliratio.

V.

Secunda & præcipua Melancholicorum differentia sumitur à *materia situ*: estque triplex. Prima, obtingit cerebri vitio. Secunda, quando ex hypochondriis vapor ater, aut obscurus in mentem obrepit, & vocatur hypochondriaca, nomen a loco, in quo posita est mali causa, habens. Tertia, per consensum totius corporis, quando universa ejus temperies, & habitus Melancholicus est. Alii & quartam addunt, nempe, quæ fit ab utero: verum Melancholia inde orta ad Melancholiam per consensum totius, vel hypochondriacam referri posse videtur: de tertia, seu ultima morborum specie nobis hic erit agenda.

VI.

Causæ hujus morbi procatarcticæ numerantur variæ, quas omnes recensere operæ pretium non puto, ideoque paucas, easque præcipuas hic enarrare conabimur. Sunt autem, 1. Aër frigidus, humidus, nebulosus, crassus, impurus, foetidus, nullo modo agitatus. 2. Potus non defæcatus, crassus, austerus, nimis acris, nimis recens, vinum austerum, nimis dulce, sicut novum & mustum. 3. Vita otiosa, sedentaria, pigritia, studia nimia, solitaria profunda, librorum nimis subtilium lectio. 4. Somnus immoderatus & intempestivus, unde spiritus redduntur torpidi, & quodammodo crassiores evadunt, & motus eorum naturalis impeditur. 5. Sæpe oritur hic morbus a nimis intenta alicujus jacturæ vel amissionis cogitatione (nempe) parentum, mariti, uxoris, liberorum, amasiæ, divitiarum &c. Quæ meditatio firmiter cerebro impressa excitat Melancholiam sive tristitiam: non raro namque hic morbus ortum habet ex amore immoderato, qui corpus valde alterat, omnia mentis consilia perturbat, & homines ita immutat, ut non eosdem agnoscas: sicut multa talia exempla à multis enarrantur. Sic Valeriola observ. 7. lib. 2. refert, quendam ex amore in insaniam deductum, Melancholicum factum fuisse; qui miris visis interdium

interdium noctuque agitabatur, & modo in iram ac furorem agebatur, modo in risum effundebatur, amatae speciem se in momenta singula in conspectu habere affirmabat, illi blandiebatur, ac si praesens fuisset, mox, quod se redamare nollet, miris increpebat modis, omnis illi de amata sermo, omnes inter luctus ibat dies, noctem sine somno, tristis, mærensque consumebat, & ipse sibi manus injecisset, nisi à suis prohibitus fuisset. Talis affectus vehementia etiam patet in Medea, quæ impotentia amoris & Ζυλοδύπνια in Jasonem, filios decerpit. Sic etiam in Didone, quæ amore in Æneam victa, manus violentas sibi infert.

V I I.

Aliquando procedit ab occulta causa, quando a spiritu maligno seu Cacodæmone *Melancholia* inducitur, ut plurimi testantur authores. Diabolus enim generis humani hostis perniciosissimus, homines non saltem quoad corpus exagitat & cruciat: in eo maxime occupatur, omnes nervos, omnes conatus eo dirigit ac intendit, ut mentem, partem ejus nobilissimam, præstantissimamque, & divinæ particulam auræ infestet, quam continuo cruciando adeo exagitat atque perturbat, ut non solum Melancholiam inducat, verum etiam eos insanos ac Dæmoniacos faciat, quo contra legem divinam sinistre agentes, in peccata incidunt.

V I I I.

Hiscæ præmissis præcipua hujus morbi causa occurrit enarranda: (nempe) Melancholiam plerumque oriri ex mala diæta, (videlicet) ex præcedente alimentorum crassorum usu, ut si quis alatur carnibus suillis, brassica, pane furfuraceo, caseo antiquo, aliisque à Galeno. cap. 7. lib. 3. de loc. aff. propositis: & quoniam multæ particulæ terrestres, ponticæ, austere, &c. in iis continentur, hinc sequitur chylum ex illis separandum,

dum, eodem modo esse constitutum: Qui chylus postquam per intestina tenuia, vasa lactea, tum primi, tum secundi generis, ductum chyli ferum & venam Subclaviam sinistram progressus fuerit, in vena cava cum sanguine miscetur, & sic per corpus circulatur, mutandus in sanguinem pariter constitutum: qui per arterias celiacas sinistras ingreditur lienis substantiam, in qua volatilior reddi & plusquam perfici consuetus, mediante fermento in ea latitante, quo sanguinis particulæ terrestres, limosæ, austeræ, &c. segregabantur, ibi tale fermentum jam non reperit, propter cujus defectum, à similibus particulis ei permixtis liberari non potest, unde sanguis terrestrior, magis austerus, ponticus, acidus, minus volatilis & spirituosus, crassus & minus mobilis redditur: hinc omnes humores secundarii eodem modo constituuntur, imo totum corpus humore Melancholico scætet: & quoniam in omnibus corporis partibus generantur spiritus (vitales) tam diu quam cum sanguine per corpus circulantur, (dicti), necessario sequitur illos, ex sanguine ita constituto genitos, similiter esse constitutos: simile enim generat simile: & quoniam spiritus vitalis in cerebro a sanguine, separandus, sit spirituum animalium materia, necesse est spiritus animales similes gigni, qui in statu naturali, pellucidi, ignei, tenues, volatiles, mobiles ad actiones cerebri alacriter exercendas, jam crassi, opaci, minus mobiles, & tenebricosi evadunt, adeoque rerum imagines velut umbrâ aut tenebris, obductas, representant: & quidem suspicari licet in Melancholia, spiritus animales, eorum vehiculum, succum nervosum, à natura miti, subtili, in fixiorem degenerasse: atque sic ob spiritus animales fixiores contingit, quod Melancholici maxime in ea re delirent, de qua maxime cogitant, cum de aliis sæpe bene judicent: hoc nimirum fit, quia cogitatio, si diuturnior sit de una quapiam re, ob dictam spirituum animalium constitutionem, depravatur, cum hoc non fiat, si uni rei non diu in hæret.

I X.

De causa autem formidinis præstantissimi Medici magna contentione inter se dissident. *Galenus* enim causam refert in humoris colorem atrum, quemadmodum enim externæ tenebræ omnibus fere hominibus pavores inducunt, sic humor ater ac sæculentus mentis sedem obtenebrans, formidinem efficit.

X.

Hanc opinionem *Averroes* (philosophus quidem celebris, sed juratus Galeni hostis) irridet, & adversam fortiter tuetur: ejus verba inter cætera hæc sunt: „ & qui dicunt quod anima „ terretur propter humorem nigrum, sicut terretur homo in „ obscuro, dicunt verba cantionum: Quia anima non videt in „ corpore, ut possit dicere, quod sentiat terrorem nigredinis. „ Coloris itaque timoris hujus causa imputanda non est: sed „ potius, *inquit*, temperamento humoris Melancholici frigidus, „ quod contrarios calori producit effectus: calor enim homi- „ nes audaces, agiles, & in omnibus actionibus præcipites; at „ frigus, timidos, tardos, stupidosque efficit.

X I.

Præclaros hos dissidentes authores reconciliari conatur *Andreas Laurentius* cum inquit; si utraque causa jungatur, „ temperies nimirum humoris, ut primaria, & color ater spiri- „ tuum, ut secundaria & adjuvans, omnem controversiam dirimi „ posse existimo.

X I I.

Nos autem putamus, timorem & mæstitiam produci ex sanguine, ob particulas exaltatas nimis inflammabili; adeoque non vegete & cum pleno incendio circulante & efflagrante, verum

circa præcordia aggeri, & restagnare apto, atque ibidem gravamen & diliquium ciente: hinc caput, & membra uberiori ejus affluxu destituta, languescunt.

XIII.

Signa hujus morbi sunt: Alvus adstricta, sputatio, nulla sitis, taciturnitas; cogitabundi sunt; Macilenti, extenuati, victu utentes parco; in iram proni; voraces, pallidi; habitus eorum plerumque ficcus, aridus; vigiles sunt; somni illis turbulenti, tardi; & ubi quid conceperint (tenacissimi:) Censores, morosi, solitarii, timidi, tristes, plerumque sine causa vitare incipiunt hominum consortia; respiratio rara & tarda, pulsus durus, tardus & rarus, valde suspiciosi; in continuo versantur cogitatione, quæ cogitatio in unam, eandemque rem defixa est: paucissima objecta, imo tantum unicum objectum animo apprehendunt, illudque est parvi momenti, & de cæteris majoris momenti nihil cogitant: lævissima & paucissima objecta in formam figuramque majorem sibi repræsentant.

XIV.

Ad prognosin quod spectat: hic morbus magis periculosus est in senibus, scorbuticis, & pituitosis, quam in media ætate constitutis: rarior læta Melancholia, frequentior tristis; hæc curatu difficilior, illa facilior: estque affectus hic, semper curatu difficilis: raro tamen homines à sola Melancholia moriuntur: non nulli brevi convalescunt; alii non nisi longo tempore; alii nunquam sanantur: Melancholia hæreditaria incurabilis creditur: hæcque affectio diutius protracta nonnunquam in affectus soporosos, Apoplexiam, Epilepsiam, nec non in stupiditatem, quandoque item in Maniam transire potest: circa initia namque facilis est ejus curatio, inveteratus autem, & veluti in naturam conversus affectus, incurabilis propemodum evadit.

XV. Itaque

X V.

Itaque non negligenda erit hujus morbi curatio, ne diutius protrahatur, ac in prædictos affectus incidat. Si ab amore hic morbus procedat, tunc præcipuum remedium est, objectum & stimulum mox remove: vel si Melancholici ab amore gravi pressi, in odium Personæ quam amant adigi queant, certissime liberantur.

X V I.

Hiscæ itaque præmissis; requiritur quoque ut sanguis depuretur & Melancholici humores è toto corpore expurgentur: idque fiat sequenti haustu melanogogo: ut

℞. fol. senn. ℥ij.
 agarici ℥j.
 sem. anisi ℥ij.
 tartar. rhen. ℥j.
 aq. hord. Q.S. infundantur per
 noctem & post levem ebullitionem
 exprimatur add. colat.
 confectiois hamech ℥iiss.
 M. F. haustus.

Si æger proclivis sit advomitum præscribatur vomitorium ex ℥iiss. vel ℥ij. vini emetici ex infusione croci metallorum.

X V I I.

Interim ad sanguinem depurandum, sanguinis missio hic locum habet: sanguine namque crasso, & impuro per vices substracto, in locum ejus novus repullulat. Si patiens sit plethoricus, tunc largâ quantitate sanguis est detrahendus, quæ sanguinis missio aliquando potest repeti, pro re nata.

XVIII.

Sanguinis transfusiones nequaquam probo : imo vix duofunt homines, quorum sanguis particulas habeat consentaneas : unde ebullitio, præcipitatio, concretio, vel fermentatio sanguinis lethalis exoriretur.

XIX.

Purgatione, vomitorio, & venæsectione præmissis : haudinconueniens erit, ut reliquus humor attenuetur, humectetur, & emolliatur, secundum *Hippocratis* sententiam, qui docet, corpora cum quis purgare vellet, fluida prius faciendaeffe : præscribendum ergo tale apozema.

- ℞. Rad. cappar, tamarisci, heleni,
 Polypod. quercin. an. ℥v.
 fœniculi ℥j.
 Herbar. fumariæ, cuscutæ,
 Scolopendriæ, chamedrios,
 trifol. aq. an. mj.
 cort. citri. ℥vj.
 fem. fœnicul.
 anisi an. ℥ij.
 passular. mund. ℥ij.
 aq. q. s. fiat s. a. apozema.
 ad ℥ij. & s. de quo æger quotidie.
 ter, quaterve ℥ij. vel iv. bibat.

XX.

Optimum quoque remedium est, si Melancholici horâ quartâ vespertinâ aliquando sumant largiorem haustum vini veteris Rhenani, & ut dein ambulent per aliquot horas, usque dum sudor copiosus diffluat.

XXI. Cor-

X X I.

Corroborantia hic quoque locum habent, quæ cerebrum, & imprimis cor roborant: ut sunt conserv. flor. anthos, borrag, bugloss, cortices citri conditi, radix heleni, gallia moschata multa que alia: post cœnam & prandium sumat xx. gutt. spir. sal. arm.

X X I I.

In diætâ, vitentur cibi crassi, antiqui, falsi, vel fumo siccati. nec non duræ digestionis, ac omnes qui humores Melancholicos augent, ut anseres, anates, columbæ, brassica, carnes suillæ, caseus antiquus, carnes bubulæ, taurinæ, hircinæ, aprinæ, & ligumina omnia. Aër sit lucidus, ad calidum & humidum vergens. Cibi sint euchymi, eupepti, conditi, cum melissa, boragine, betonica, uvis passis &c. Potus sit cerevisia medicis bene defecata & a lupulo aliquantum amara: convenit etiam vinum tenue. Motus sit moderatus; ambulet subinde per loca amœna, & prata viridia cum amicis. Somnus sit longior: nam (teste sennerto) est remedium supra gemmas & lapides pretiosos æstimandum. Vigiliæ huic morbo penitus inimicæ sunt. Excreta bene procedant. Exercitia sint mediocria. Animi perturbationes tanquam acerrimi hostes sunt vitandæ. Ablegandæ curæ, sollicitudines, timores &c: nam nihil Melancholicis perniciosius est. Animus e contra sit hilaris. Converteretur in lætis & jucundis: omnes cogitationes fugiantur: neque æger unquam solus relinquatur, sed continuo illi aliquis adsit, qui blandis, & solidis rationibus cogitationum errores demonstrat.

COROLLARIA.

I.

C*Hylus solas venas lacteas ingredi-
tur.*

II.

*Venesectio in Melancholicis ut plurimum
conducit.*

III.

*Usus aceti Melancholicis non videtur
convenire.*

IV.

*Lac non Generatur ex sanguine, sed ex-
chylo.*

Ma-

V.

Mares foeminis sunt calidiores.

V I.

*Sanguis & spiritus sunt potissima partes
nostre corporis.*

V I I.

*Vera pleuritis absque venesectione non
bene curatur.*

V

Quædam sunt calidiores.

COROLLARIA

Quædam sunt fortius partes
nosre corporis.

V I I V

Veris pleuritidis absque convulsionibus non
bene curantur.

V I

non generatur de sanguine, sed ex
alio.